

Jint Wuite
Hogeschool Rotterdam
Contact: j.wuite@hr.nl

Op weg naar (mogelijk...) schrijfvaardige Bouwkundestudenten

Wat hebben afstudeerstudenten van Bouwkunde (Hogeschool Rotterdam) nodig aan hogere orde schrijfvaardigheden om hun afstuderen in een semester af te kunnen ronden? Dat is de vraag waar het in deze bijdrage om draait. Onderzoeker Jint Wuite vertelt kort haar bevindingen en gaat met de luisteraars in gesprek over wat een goede interventie in het curriculum zou zijn om die hogere orde schrijfvaardigheden te ontwikkelen.

1. Inleiding

In de docentenkamer van Bouwkunde aan de Hogeschool Rotterdam hoor ik mijn collega die een afstudeerwerk nakijkt. “Pffff, wat weer een ellenlange tekst, rare woorden – en ook zo weinig structuur...”. Deze verzuchting past bij de cijfers. Van de Bouwkundestudenten aan de Hogeschool Rotterdam studeert 15% nominaal af (PowerBI z.d.). Ter vergelijking: op instellingsniveau is dat voor de Hogeschool Rotterdam voor 2018 48% (Vereniging Hogescholen z.d.). Bij het Instituut voor Gebouwde Omgeving (waar Bouwkunde een onderdeel van is) is sprake van een groei van langstudeerders (Van Ingen 2023).

In de literatuur wordt de link gelegd tussen studiesucces en de beheersing van hogere orde schrijfvaardigheden (Jansen e.a. 2022; Van Kruiningen 2022). Deze vaardigheden zeggen iets over denkvaardigheden – want voor je iets goed kunt opschrijven, moet je je gedachten kunnen structureren – en hebben een voorspellende waarde voor studiesucces. In diverse bronnen wordt benoemd dat schrijven bijdraagt aan de ontwikkeling van inzicht en vakkennis (Bangert-Drowns e.a. 2004; Van Dijk e.a. 2022). Daarvoor is het belangrijk dat er in de voorbereiding op afstuderen opdrachten worden gegeven die bedoeld zijn om de hogere orde schrijfvaardigheden te trainen (Van Dijk 2023) en dat er bewust tijd wordt genomen om studenten te laten reflecteren op hun schrijfproducten (Van Kruiningen 2022).

Empirische ondersteuning op dit onderwerp is echter nauwelijks in de literatuur aanwezig. Dat maakt aanvullend praktijkonderzoek nuttig, zeker binnen een technische

studie als Bouwkunde. Want schrijfvaardigheid is in deze opleiding onderdeel van het verborgen curriculum en studenten kenmerken zich – zoals hbo-studenten in het algemeen – door een aanpak- en doenersmentaliteit. Dat maakt schrijven een lastige vaardigheid en het verder ontwikkelen ervan een demotiverende bezigheid. Daar komt bij dat een groot deel van het werkveld het hebben van schrijfvaardigheid minder relevant vindt voor de bouw, aldus het beeld dat oprijst uit de uitkomsten van evaluatiegesprekken, gehouden door de curriculumcommissie in 2022.

Studievertraging ontstaat onder andere in de afstudeerfase (Van Kruiningen 2022). Dat maakt dat deze fase is gekozen als onderzoeksonderwerp, ook omdat de afstudeeropdracht de eerste grote individuele schrijfopdracht is waarvoor cijfermateriaal over voortgang beschikbaar is. Studenten vinden deze taak vanwege de didactische dubbelfunctie extra complex: een combinatie van het toetsen van schrijfvaardigheid en het uitvoeren van een proeve van bekwaamheid (Van Kruiningen 2022). Vandaar dat Bouwkunde belangstelling heeft voor een empirisch onderbouwde interventie om de hogere orde schrijfvaardigheden te ontwikkelen, met de hoop dat dit leidt tot een hoger percentage nominaal studerende studenten.

2. Het onderzoek

Als eerste stap in dit kwalitatieve onderzoek is data verzameld uit de voorbereidende fase op het afstuderen. Databronnen:

- interviews met vijf afstudeerstudenten en vijf afstudeerbegeleiders, waarin is gevraagd naar hun ervaringen met het schrijfonderwijs en de schrijfbegeleiding;
- het curriculum van jaar 1 en 2, waarin periodewijzers van de vijftien onderwijsperiodes (van een kwartaal) zijn geanalyseerd op schrijfopdrachten;
- negen afstudeerwerken uit het studiejaar 2023-2024 en de bijbehorende beoordelingen, die geanalyseerd zijn met een analysemodel dat gevoed is door het bestaande beoordelingsformulier en literatuur over hogere orde schrijfvaardigheden;
- de beoordelingscriteria voor schrijfvaardigheid op het beoordelingsformulier.

Studenten geven aan zich niet bewust te zijn van de eisen en verwachtingen ten aanzien van hun hbo-schrijfvaardigheid in het algemeen of van hun opleiding Bouwkunde in het bijzonder. Ze ervaren hun eigen niveau van schrijfvaardigheid niet als probleem – ze kennen hun niveau niet, weten niet waar ze aan moeten voldoen of welke invloed schrijfvaardigheid heeft op de kwaliteit van hun schrijfproducten.

Studenten zeggen voor het eerst feedback op schrijven te hebben gekregen in de meewerkstage (jaar 3) en daarna in de afstudeerfase. Feedback door de bedrijfsbegeleider wordt serieus genomen, feedback van de docent brengt nauwelijks gedragsverandering.

Interventies in de afstudeerfase die Bouwkunde heeft ingezet ter ondersteuning van onder andere schrijfvaardigheid (ateliers, peerfeedback) worden niet als zodanig herkend en niet als helpend gezien voor schrijfvaardigheid.

Begeleiders zien dat studenten moeite hebben met het kritisch beoordelen van grote hoeveelheden informatie evenals met kernachtig formuleren, vaardigheden die juist bij een grote opdracht als het afstuderen noodzakelijk zijn. Begeleiders kijken onderling verschillend naar beoordelen, begeleiden en kwaliteit van het werk. De groep heeft verschil van inzicht in de concrete invulling van de termen op het beoordelingsformulier en ook op welk niveau de student die criteria zou moeten beheersen. Mooie illustratie hiervan is de uitspraak van een collega, die in een kallibratie een vier aan een afstudeerwerk toekende en een collega een acht.

Dataverzameling en analyses uit de afstudeerwerken en het beoordelingsformulier moeten nog plaatsvinden, maar de belangrijkste conclusies uit de genoemde bronnen zijn wel helder: in de eerste drie schooljaren worden vijf specifieke schrijfopdrachten gegeven, docenten geven weinig tot geen aandacht aan het verder ontwikkelen van schrijfvaardigheid, in vijf opdrachten is schrijfvaardigheid een beoordelingsitem en studenten voelen zich niet goed voorbereid op een grote schrijfopdracht als het afstuderen.

3. De bijeenkomst en vraag aan het publiek

In de sessie op de HSN-conferentie bespreken we, na een korte presentatie van de onderzoeksresultaten, de mogelijke vorm van een relevante interventie. Welke vorm zou werken, welke inhoud is helpend? Ook bekijken we welke vragen de resultaten uit het onderzoek oproepen – waar ben je nieuwsgierig naar? Wat wil je mij meegeven voor het vervolg?

Hogere orde schrijfvaardigheden – wat verstaan we daaronder?

Een kwart van de hbo-studenten geeft aan ontsluitingsproblemen te ervaren bij schriftelijk vaardigheden (Gomes 2019). Jansen e.a. (2022) noemen in hun literatuurstudie met name hogere orde vaardigheden problematisch: gestructureerd lezen, leggen van verbanden, overzicht hebben over en ordenen van grote brokken informatie, structureren van teksten en maken van passende stilistische keuzes. Andere bronnen noemen ook het construeren van logische alinea's en het schrijven van onderbouwde teksten met helder geformuleerde zinnen als problematisch (De Wachter & Heeren 2011; Oudakker & Groenendijk 2020; ScienceGuide 2022). Het gebruik van passende stijl en register, waaronder vakterminologie wordt benoemd in meerdere onderzoeken (De Wachter & Heeren 2011; Herelixa & Verhulst 2014; Kuiper 2018).

Referenties

- Bangert-Drowns, R., M. Hurley & B. Wilkinson (2004). “The Effects of School-Based Writing-to-Learn Interventions on Academic Achievement: A Meta-Analysis”. In: *Review of Educational Research*, 74 (1), p. 29-58.
- Beljaars Frederiks, H., A. Schmidt & P. Hompus (2022). ‘Uitkomsten evaluatiegesprekken 6 september 2021’. [Interne notitie].
- Jansen, C., L. De Wachter, P. Van Dun & T. Frik (2022). ‘Taalcompetentie in het Nederlands van Nederlandstalige studenten in het hoger onderwijs in Nederland en Vlaanderen’. Den Haag: Nederlandse Taalunie.
- PowerBI (z.d.). Online raadpleegbaar op: <https://app.powerbi.com/singleSignOn?ru=https%3A%2F%2Fapp.powerbi.com%2F%3FnoSignUpCheck%3D1>.
- Van Dijk, A. (2023). *Effects of instruction in writing to learn in different disciplines and types of education*. Amsterdam: LOT.
- Van Dijk, A., A. van Gelderen & F. Kuiken (2022). “Which types of instruction in writing-to-learn lead to insight and topic knowledge in different disciplines? A Review of empirical studies”. In: *Review of Education*, 10 (2), p. 1-41.
- Vanhooren, S. & L. Wulftange (2022). ‘Taalcompetent in het hoger onderwijs. Kader voor een taalcompetentieversterkend aanbod aan hogescholen en universiteiten’. Den Haag: Nederlandse Taalunie.
- Van Ingen, K. (2023). ‘Jaarplan 2023’. Rotterdam: Instituut voor de Gebouwde Omgeving.
- Van Kruiningen, J. (2022). *In verband met taal. Naar een gedeelde kennisbasis voor taalbewust hoger onderwijs*. Rotterdam: Hogeschool Rotterdam Uitgeverij.
- Vereniging Hogescholen (z.d.). Online raadpleegbaar op: <https://www.vereniginghogescholen.nl>.